

Samospoštovanje, zadovoljstvo s partnerskim odnosom in anksiozna navezanost kot napovedniki romantičnega ljubosumja (na Facebooku)

Lina Koprivnik

lina.koprivnik@student.um.si

Nejc Plohl

Univerza v Mariboru

nejc.plohl@um.si

 © 2022 Lina Koprivnik in Nejc Plohl

Povzetek. Namen naše raziskave je bil preveriti, kako samospoštovanje, zadovoljstvo s partnerskim odnosom in anksiozna navezanost napovedujejo različne dimenzije ljubosumja ter ljubosumje na Facebooku. Prav tako smo želeli preučiti še interakcijo med anksiozno navezanostjo in trajanjem partnerskega odnosa pri napovedovanju različnih vidikov ljubosumja. V raziskavi je sodelovalo 139 udeležencev, ki so izpolnili vprašalnike samospoštovanja, zadovoljstva s partnerskim odnosom, navezanosti v bližnjih odnosih in ljubosumja. Rezultati kažejo, da le anksiozna navezanost statistično pomembno napoveduje vse vidike ljubosumja. Prav tako smo ugotovili, da je interakcija med anksiozno navezanostjo in trajanjem partnerskega odnosa statistično pomembna le v primeru napovedovanja vedenjskega ljubosumja in ljubosumja na Facebooku. Dobljeni rezultati so bili le delno v skladu z zastavljenimi hipotezami. Izpostavljene so tudi pomanjkljivosti raziskave ter možnosti za nadaljnje raziskovanje.

Ključne besede: ljubosumje, samospoštovanje, zadovoljstvo s partnerskim odnosom, anksiozna navezanost, Facebook

Self-Esteem, Relationship Satisfaction, and Anxious Attachment as Predictors of Romantic Jealousy (on Facebook)

Abstract. The purpose of our research was to examine how self-esteem, relationship satisfaction, and anxious attachment predict different dimensions of jealousy and jealousy on Facebook. We also aimed to examine the interaction between anxious attachment and the duration of

a relationship in predicting different dimensions of jealousy and jealousy on Facebook. The study involved 139 participants who completed questionnaires on self-esteem, relationship satisfaction, attachment in close relationships, and jealousy. The results show that only anxious attachment is a statistically significant predictor of all aspects of jealousy. We also found that the interaction between anxious attachment and the duration of a relationship is statistically significant only in the case of predicting behavioural jealousy and jealousy on Facebook. Our findings were only partially in accordance with the set hypotheses. The shortcomings of the research and the possibilities for further research are also highlighted.

Key Words: jealousy, self-esteem, relationship satisfaction, anxious attachment, Facebook

Uvod

Ljubosumje do neke mere doživljajo vsi posamezniki, ne glede na spolno usmerjenost, status razmerja in kulturo (Bernhard 1986 v Dandurand in Lafontaine 2014). Glede na njegovo razširjenost in distress, ki ga lahko povzroča, ni presenetljivo, da je v zadnjih nekaj desetletjih postalo eno najbolj preučevanih socialnih čustev.

Ljubosumje se lahko dandanes pojavi tako v splošnem vsakdanjem kontekstu kot tudi v spletnih kontekstih (Guadagno in Sagarin 2010), zato je treba pri preučevanju partnerskega vedenja, ki lahko izzove ljubosumje, upoštevati nedavni tehnološki razvoj, ki pare postavlja pred nove izzive; s pomočjo medijev so, denimo, izpostavljeni privlačnim osebam istega in nasprotnega spola ter s tem številnim potencialnim tekmecem za partnerjevo pozornost, kar lahko vodi do ljubosumja. Ta težava bi lahko bila še posebej izrazita pri mladih odraslih, ki namenijo več časa uporabi informacijsko-komunikacijske tehnologije kot kateri koli drugi dnevni aktivnosti (Coyne, Padilla-Walker in Howard 2013). Vendar pa je le malo znanega o tem, v kolikšni meri povezanost partnerja z drugimi osebami na spletnih socialnih omrežjih (v nadaljevanju sso) izzove občutke ljubosumja in kateri dejavniki k slednjemu prispevajo.

V pričujočem članku se ne osredotočamo na ljubosumje na splošno, temveč na romantično ljubosumje – ljubosumje, ki se pojavlja v kontekstu romantičnega odnosa – in na dejavnike, ki k slednjemu prispevajo, vključno z dejavniki, ki prispevajo k slabo raziskanemu ljubosumju na sso. Na ta način pričujoča raziskava pomembno prispeva k razumevanju povezave med tradicionalnim in spletnim ljubosumjem ter bolj po-

globljenemu odkrivanju dejavnikov tradicionalnega in spletnega ljubosumja.

Oprelitev in različne vrste romantičnega ljubosumja

Ljubosumje je ena najpogostejših težav v tesnih medosebnih odnosih, ki pa se lahko med osebami, situacijami in kulturami precej razlikuje. Zaradi te heterogenosti se precej razlikujejo tudi definicije, vendar je danes prevladujoč predvsem pogled na ljubosumje kot na kompleksen, multidimenzionalen pojav, ki je kombinacija čustvenih, miselnih in kognitivnih odzivov (Pfeiffer in Wong 1989; White 1981a). V skladu s tem, denimo, White in Mullen (1989, 9) romantično ljubosumje definirata kot »kompleks misli, čustev in dejanj, ki sledi izgubi ali grožnji samospoštovanju in/ali obstoju ali kvaliteti romantičnega odnosa«.

Podobno Susan M. Pfeiffer in Wong (1989) trdita, da lahko ljubosumje razdelimo na čustveno, kognitivno in vedenjsko ljubosumje. Na omenjene tri dimenzije smo se osredotočili tudi v naši raziskavi. Kognitivno ljubosumje vključuje posameznikove racionalne ali iracionalne misli, skrbi, sume in dvome v zvezi s partnerjevimi napakami in z nezvestobo (Pfeiffer in Wong 1989). Ta komponenta ljubosumja se pojavi, ko se človek zave, da nekaj ogroža njegov odnos (White in Mullen 1989), pri čemer pa je grožnja lahko resnična ali namišljena (Pfeiffer in Wong 1989). Kognitivno ljubosumje je sorazmerno intrapersonalno (tj. znotraj posameznika) in ni nujno opazno obema partnerjema (Guerrero, Eloy in Wabnik 1993 v Knobloch, Solomon in Cruz 2001). Čustveno ljubosumje predstavlja afektivno reakcijo na resnično ali namišljeno grožnjo odnosu. Je predvsem reaktivno; pojavlja se kot odziv na kognitivno oceno ali kot pogojen čustven odziv na nevarnost v odnosih (Pfeiffer in Wong 1989). Ta komponenta ljubosumja je na splošno interpersonalna (tj. medosebna) in je navadno opazna obema partnerjema v zvezi (Guerrero, Eloy in Wabnik 1993 v Knobloch, Solomon in Cruz 2001). Vedenjsko ljubosumje pa se nanaša na spremljanje partnerjevega vedenja, in sicer predvsem v obliki detektivskih in zaščitnih strategij. Detektivska dejanja vključujejo zaslivanje, preverjanje partnerja in preiskovanje njegovih stvari, zaščitne strategije pa običajno vsebujejo nekakšno intervencijo, ki zagotavlja, da ne pride do intimnosti med partnerjem in tekmečem.

Romantično ljubosumje na spletnih socialnih omrežjih

SSO so definirana kot različna orodja za povezovanje s posamezniki in skupinami ter za ustvarjanje virtualne skupnosti. Med seboj se razliku-

jejo po obliki, uporabnikih, namenu in funkcionalnosti (Boyd in Ellison 2007). Po Lenhartu (2015 v Alhabash in Ma 2017) so mladi odrasli največji uporabniki socialnih medijev; rojeni so in odraščajo v svetu z razširjenimi informacijsko-komunikacijskimi tehnologijami (Cotten, McCullough in Adams 2011; Palfrey in Gasser 2008 v Alhabash in Ma 2017). Slednji so tudi ciljna skupina, ki smo jo preučevali v naši raziskavi.

sso imajo dve ključni lastnosti, ki lahko sprožita ali ojačata občutke ljubosumja. Prvič, sso so zelo olajšala postopek spoznavanja novih ljudi in vzdrževanja odnosov z njimi. Ta enostavnost dostopa se ne zaključi, ko človek vstopi v romantično razmerje, niti se ne preneha komunikacija z drugimi. Najpogosteje bo oseba, ki je v romantični zvezi, namreč še naprej uporabljala sso, kar lahko potencialno poveča verjetnost za nastanek težav v odnosu, bodisi zaradi komuniciranja osebe z ljudmi, s katerimi sicer ne bi, bodisi zaradi stikov s preteklimi romantičnimi partnerji (Yacoub idr. 2018). Drugič, sso ponujajo veliko količino informacij o romantičnem partnerju, kar lahko sproži sumničavost in ljubosumje. Ker imajo uporabniki preko svojih mobilnih telefonov ali prenosnih računalnikov nenehno dostop do slednjih, lahko, ko so na spletu, vidijo skoraj vsako potezo svojega partnerja, zaradi česar so lahko negotovi in paranoični, da jih bo vsak pripadnik nasprotnega spola, s katerim njihov partner komunicira, nadomestil (Muise, Christofides in Desmarais 2009).

Amy Muise, Emily Christofides in Desmarais (2009) so raziskovali odnos med uporabo Facebooka in ljubosumjem ter ugotovili, da so posamezniki, ki so več časa preživeli na Facebooku, poročali o višji stopnji ljubosumja znotraj romantičnih odnosov in posledično o večjem spremljanju Facebook profila romantičnega partnerja. Prav tako so ugotovili, da lahko povečan čas, porabljen na Facebooku, privede do večje izpostavljenosti dvoumnim informacijam, povezanih z romantičnim partnerjem. Izpostavljenost tovrstnim informacijam brez konteksta lahko vodi do večjega ljubosumja, če oseba ni prepričana, kaj pomenijo te informacije, kar lahko privede do »zalezovalnega« vedenja na Facebooku, da bi našli več dokazov o grožnjah svoji zvezi. Podobno tudi druge raziskave kažejo, da posamezniki, ki uporabljajo Facebook, pogosteje poročajo o občutku ljubosumja in nadzoru profila svojega romantičnega partnerja (npr. Elphinston in Noller 2011).

Samospoštovanje in njegova povezava z romantičnim ljubosumjem

Rosenberg (1965 v Kobal Grum 2001) samospoštovanje opredeljuje kot pozitivno ali negativno stališče posameznika do samega sebe. Predpo-

stavlja, da se samospoštovanje nanaša na splošno posameznikovo samoceno. Pozitivno oziroma visoko samospoštovanje pomeni, da se posameznik sprejema takšnega, kot je, da je s seboj zadovoljen, se ceni, se čuti vrednega spoštovanja itd. Oseba z nizkim samospoštovanjem pa, nasprotno, svojih lastnosti ne odobrava, se zaznava negativneje, se ne ceni itd. (Kobal Grum 2001).

Ljubosumje naj bi pogosteje doživljale osebe z nizkim samospoštovanjem, in sicer zaradi prepričanja, da niso dovolj uspešne in dovolj dobre za osebo, s katero so v zvezi. Verjamejo, da bo njihov partner našel nekoga boljšega od njih, zato postanejo ljubosumne na vsakogar, za katerega partner izkaže nekaj zanimanja. Poleg tega lahko nizko samospoštovanje spodbuja tudi odvisnost od partnerja, kar še dodatno prispeva k ljubosumu v odnosu (Radecki Bush, Bush in Jennings 1988).

Po mnenju Whita in Mullen (1989) ljubosumje predstavlja grožnjo samospoštovanju in konceptu samega sebe, ki sta pomemben del vrednosti odnosa. Lazarus in Lazarus (1994 v Kernis 2003) podobno trdita, da je lahko nizko samospoštovanje osnova za ljubosumje, če ni resnične provokacije odnosa. Rezultati študije, ki jo je izvedel White (1981b), so pokazali, da sta nizko samospoštovanje in občutki manjvrednosti pomembna dejavnika ljubosumja v romantičnih odnosih. Podobno v svojih študijah ugotavljajo številni drugi avtorji, npr. Jaremko in Roxanne Lindsey (1979), Stewart in Beatty (1985) ter Mead (1970 v Buunk 1982).

Kljub teoretični povezavi med ljubosumjem in samospoštovanjem ter številnim raziskavam, ki podpirajo negativno povezanost med slednjima, raziskave niso popolnoma konsistentne; tako obstajajo tudi študije, ki niso našle povezave med samospoštovanjem in ljubosumjem (npr. Shettel-Neuber, Bryson in Young 1978; White 1981a), in študije, ki so poročale o nizkih negativnih korelacijah (npr. De Mojà 1986; Tipton idr. 1978).

Glede na nedoslednost preteklih študij pri preučevanju odnosa med ljubosumjem in samospoštovanjem so potrebne nadaljnje raziskave o tem odnosu. Namen pričujoče študije je bil še enkrat preučiti to razmerje, vključno s preverjanjem, kako se s samospoštovanjem povezujejo različne dimenzije ljubosumja in ljubosumje na Facebooku. Na podlagi vsega navedenega smo predpostavljali:

- H1 Samospoštovanje negativno napoveduje (a) kognitivno ljubosumje, (b) čustveno ljubosumje, (c) vedenjsko ljubosumje in (d) ljubosumje na Facebooku.*

Zadovoljstvo s partnerskim odnosom in njegova povezava z romantičnim ljubosumjem

Shafer, Jensen in Larson (2012) navajajo, da se zadovoljstvo s partnerskim odnosom nanaša na to, kako zadovoljni so ljudje z več vidiki lastnega odnosa, vključno z intimnostjo, s konflikti in z enakostjo. Nekateri avtorji ga zato opredeljujejo kot globalno subjektivno vrednotenje svojega razmerja (npr. Mattson idr. 2013).

Ker je ljubosumje navadno pokazatelj občutkov ogroženega razmerja, je vzbujanje ljubosumja pogosto povezano z oceno posameznikove kakovosti razmerja (Mattingly, Whitson in Mattingly 2012). Večina raziskav ugotavlja, da se ljubosumje negativno povezuje z zadovoljstvom s partnerskim odnosom. Če so posamezniki zadovoljni s trenutnim statusom zveze in ga ne želijo spremeniti, se ne bodo počutili prisiljene uporabljati vedenj, ki izzovejo ljubosumje (Bevan 2008). Prav tako nezadovoljni pari drug z drugim preživijo manj časa kot zadovoljni pari. Čas, ki ga partnerja ne preživita skupaj, jima omogoča, da se srečata z novimi ljudmi, kar lahko povzroči več priložnosti za sumničenja in ljubosumje. Poleg tega se posamezniki, ki niso zadovoljni s svojim partnerskim odnosom, manj verjetno samorazkrivajo ali kažejo naklonjenost, zaradi česar je verjetnost za sumničenja povečana (Guerrero in Eloy 2012). Kljub temu da večina raziskav kaže negativen odnos med zadovoljstvom z odnosom in ljubosumjem, sicer obstajajo tudi izjeme (npr. Hansen 1983).

Raziskovalci so preučevali tudi, kako se zadovoljstvo s partnerskim odnosom povezuje z različnimi dimenzijami ljubosumja. Rezultati študij kažejo, da se kognitivno ljubosumje z zadovoljstvom povezuje negativno (npr. Bevan 2008; Guerrero in Eloy 1992; Elphinston idr. 2013; Sidelinger in Booth-Butterfield 2007), prav tako tudi vedenjsko ljubosumje (npr. Elphinston idr. 2013), pri čustvenem ljubosumju pa so rezultati raziskav mešani, saj nekateri avtorji ugotavljajo negativno povezanost čustvenega ljubosumja z zadovoljstvom (npr. Bevan 2008; Guerrero in Eloy 1992), medtem ko drugi avtorji niso našli povezanosti med slednjima (npr. Sidelinger in Booth-Butterfield 2007).

Čeprav je bila povezava med ljubosumjem in zadovoljstvom s partnerskim odnosom obsežno raziskana, je bilo le malo raziskav tega odnosa izvedenih na primeru mladih posameznikov. Ker je večina raziskav prišla do ugotovitve, da se kognitivno, čustveno in vedenjsko ljubosumje negativno povezujejo z zadovoljstvom s partnerskim odnosom, slednje predpostavljamo tudi v naši raziskavi. Vendar pa do sedaj niso bile izvedene

raziskave, ki bi preučevale povezanost med zadovoljstvom s partnerskim odnosom in ljubosumjem na sso. Podobno lahko sklepamo, da manjše kot je zadovoljstvo s partnerskim odnosom, večja bo stopnja ljubosumja, ki ga posamezniki doživljajo zaradi Facebooka. Tako predpostavljamo:

- H2 Zadovoljstvo s partnerskim odnosom negativno napoveduje
(a) kognitivno ljubosumje, (b) čustveno ljubosumje, (c) vedenjsko
ljubosumje in (d) ljubosumje na Facebooku.*

Anksiozna navezanost in njena povezava z romantičnim ljubosumjem

Cindy Hazan in Shaver (1987) sta bila prva, ki sta razlagala, da je romantična ljubezen proces navezanosti, kjer se med odraslima partnerjema oblikujejo čustvene vezi, tako kot se oblikujejo med otroki in njihovimi starši. Temeljne komponente teorije navezanosti sta prevedla v koncepte, ki ustrezajo odrasli partnerski zvezi. Kim Bartholomew in Horowitz (1991) sta kasneje razvila nov model navezanosti, ki temelji na konceptu notranjih delovnih modelov. Po tem modelu navezanost definirata dve dimenziji, in sicer model sebe, ki je lahko pozitiven (npr. »vreden sem ljubezni«) ali negativen (npr. »nisem vreden ljubezni«), ter model drugih, ki je prav tako lahko pozitiven (npr. »drugi ljudje so vredni ljubezni«) ali negativen (»drugi ljudje niso vredni ljubezni«). Model sebe se navezuje na anksioznost, model drugih pa na izogibanje. Prva dimenzija, tj. anksioznost, se nanaša na to, v kolikšni meri posameznike skrbi, da bi jih partnerji zavrnil ali zapustili. Druga dimenzija, tj. izogibanje, pa odraža stopnjo, do katere se posamezniki zaradi bližine in čustvene intimnosti v odnosih počutijo udobno. Na podlagi teh dveh dimenzij obstajajo štirje stili navezanosti, in sicer varen, preokupiran, odklonilen in anksiozen stil navezanosti. Vsak stil definira specifična kombinacija dveh dimenzij (Gurrero 1998; Hazan in Shaver 1994). V naši raziskavi smo preučevali zgolj anksiozen stil navezanosti, zato v nadaljevanju predstavljamo le slednjega.

Za anksiozen stil navezanosti sta značilna negativna modela sebe in drugih. Ljudje s tovrstnim stilom navezanosti niso sproščeni pri navezovanju tesnih stikov. Sebe doživljajo kot nevredne ljubezni, druge ljudi pa kot zavračajoče in nevredne zaupanja. Izogibanje bližine jim omogoči, da se obvarujejo pred pričakovano zavrnitvijo drugih (Bartholomew in Horowitz 1991). Vedno se počutijo, kot da v odnos vlagajo več kot njihovi partnerji, zato se težko spustijo v partnersko razmerje. V primeru da se, prevzamejo pasivno vlogo, so odvisni in bolj vpleteni v odnos kot

njihov partner (Bartholomew 1990). So zelo pozorni in občutljivi na to, kako se drugi odzivajo nanje ter v kolikšni meri jih sprejemajo. Še posebej značilno zanje je tudi prekomerno spremljanje okolja, da bi zaznali dostopnost partnerja, prav tako pa dvomne znake pogosto zaznavajo kot grožnjo odnosu ter ruminirajo o teh zaznanih grožnjah (Shaver in Hazan 1993 v Marshall idr. 2012).

Raziskave, ki preučujejo povezanost med stili navezanosti in ljubosumjem, dosledno dokazujejo, da ljudje z anksioznimi stili navezanosti doživljajo več ljubosumja kot ljudje z varnimi stili (npr. Guerrero 1998; Miller idr. 2014; Sharpsteen in Kirkpatrick 1997; White in Mullen 1989). Catherine Radecki Bush, Farrell in Bush (1993) so ugotovili, da posamezniki z anksioznimi stili navezanosti svoje odnose presoja kot veliko bolj ogrožene kot ljudje z varnimi stili. Anksiozno navezani posamezniki se torej soočajo z višjimi stopnjami ljubosumja, sumničenja in skrbi, da jih bo njihov partner zapustil zaradi koga drugega – tj. kognitivno ljubosumje (Guerrero 1998) –, in se na situacije, ki vzbujajo ljubosumje, odzivajo s povišano stopnjo strahu, žalosti in jeze – tj. čustveno ljubosumje (Leak, Gardner in Parsons 1998 v Miller idr. 2014; Sharpsteen in Kirkpatrick 1997). Osebe s tem stilom navezanosti poročajo tudi o višji meri spremljanja vedenja svojega partnerja zaradi znakov zunanjih odnosov partnerja in višji meri nadzorovanja, ki vključuje natančno opazovanje partnerjevih dnevnih dejavnosti, vohunjenje ali preiskovanje partnerjevih stvari ipd. – tj. vedenjsko ljubosumje (Guerrero idr. 1995; Guerrero 1998).

Pred kratkim so raziskovalci začeli preučevati tudi, kako stili navezanosti prispevajo k ljubosumju na sso. Študija, ki so jo izvedli Tara C. Marshall idr. (2012), je pokazala, da se anksiozna navezanost pozitivno povezuje z ljubosumjem na Facebooku. Podobno ugotavljajo tudi Miller idr. (2014), ki navajajo, da so posamezniki z anksioznim stilom navezanosti občutili več ljubosumja, ko so si svojega romantičnega partnerja zamislili v interakciji z drugim posameznikom, npr. na fotografijah, kot posamezniki z drugimi stili navezanosti. To je lahko še posebej izrazito pri mladih posameznikih, ki opazujejo partnerje v interakciji s prijatelji nasprotnega spola, glede na to, da lahko tovrstna prijateljstva študentov redno vključujejo spogledljiv in intimen stik (Bisson in Levine 2009; Eglund, Spitzberg in Zormeier 1996 v Miller idr. 2014).

Študije sistematično ugotavljajo, da stili navezanosti prispevajo k ljubosumju, vključno z ljubosumjem na Facebooku. Na podlagi navedenega predpostavljamo:

H3 Anksiozna navezanost pozitivno napoveduje (a) kognitivno ljubosumje, (b) čustveno ljubosumje, (c) vedenjsko ljubosumje in (d) ljubosumje na Facebooku.

Nadalje pa je mogoče domnevati, da povezava med anksiozno navezanostjo in različnimi oblikami ljubosumja ni enaka za vse posameznike v zvezi. Pri določanju jakosti povezave bi lahko imele ključno vlogo dodatne lastnosti razmerja (Melamed 1991). Raziskava Lindsey M. Rodriguez idr. (2015) je preučila moderatorsko vlogo zaupanja v odnosu in ugotovila, da je raven ljubosumja visoko anksiozno navezanih posameznikov močno odvisna od ravni zaupanja v zvezi. Konkretnije, rezultati raziskave kažejo, da sta kognitivno in vedenjsko ljubosumje visoko anksiozno navezanih posameznikov bistveno nižja, kadar je v odnosu vzpostavljeno izrazito zaupanje (v primerjavi s tistimi visoko anksiozno navezanimi posamezniki, ki svojemu partnerju ne zaupajo). Do omenjenega odnosa ni prišlo v primeru čustvenega ljubosumja. Avtorji raziskave zaključujejo, da kombinacija pomanjkanja zaupanja in visoke anksiozne navezanosti še dodatno ojača sumničenja ter skrbi in izhajajoča nadzorovalna vedenja.

Podobne rezultate bi lahko pričakovali tudi v primeru drugih podobnih moderatorskih spremenljivk, kot je npr. trajanje partnerskega odnosa. Pri tem se sklicujemo predvsem na dobro znane povezave med trajanjem partnerskih odnosov in izraženostjo različnih komponent ljubezni (Sternberg 1986). Študije na tem področju, denimo, kažejo, da je intimnost – komponenta ljubezni, ki med drugim vključuje občutke varnosti, bližine in povezanosti s partnerjem – višje izražena v daljših razmerjih, to pa je še posebej izrazito, kadar primerjamo izrazito kratkoročne zveze (do enega leta) z zvezami, ki trajajo 1–3 ali 3–6 let. Podobno velja tudi za komponento predanosti, ki med drugim vključuje zavezanost k delovanju v smer skupnih ciljev in želja (Sorokowski idr. 2020). Nizka izraženost omenjenih komponent v kratkotrajnih razmerjih bi tako lahko, podobno kot nizko zaupanje, delovala kot ojačevalec negativnih občutij, povezanih z anksiozno navezanostjo, in prispevala k izrazitejšemu ljubosumju v partnerski zvezi. Tovrstne predpostavke podpirajo tudi ugotovitve raziskave Melameda (1991), ki je pokazala, da z naraščajočo dolžino razmerja ljubosumje v splošnem upada in da trajanje partnerskega odnosa moderira povezavo med samospoštovanjem ter ljubosumjem. Pri tem je krajša dolžina razmerja statistično pomembno ojačala jakost negativne povezave med samospoštovanjem in ljubosumjem. Kljub temu da

tovrstni odnosi še niso bili eksplicitno preverjeni, na podlagi omenjenih izhodišč in raziskav predpostavljamo:

H4 Trajanje partnerskega odnosa deluje kot moderator povezave med anksiozno navezanostjo in (a) kognitivnim ljubosumjem, (b) vedenjskim ljubosumjem ter (c) ljubosumjem na Facebooku, in sicer na način, da je pozitivna povezava med omenjenima konstruktoma močnejša v primeru kratkotrajnih zvez.

Namen

Ljubosumje je izkušnja, ki jo v vsakdanjem življenju doživljajo vsi ljudje. Vendar pa je le malo znanega o tem, kateri dejavniki prispevajo k izkušnji ljubosumja, saj raziskave, ki slednje preučujejo, prihajajo do nekonistentnih ugotovitev. V zadnjem desetletju je eksponentno narasla uporaba sso, denimo Facebooka, ki je spremenila način doživljanja medosebnih odnosov, vključno z doživljanjem ljubosumja. Vendar pa primanjkuje raziskav, ki bi preučevale ljubosumje na sso ter dejavnike, ki k slednjemu prispevajo. Prav tako je bilo do danes izvedenih malo raziskav, ki bi dejavnike ljubosumja preučevale na vzorcu mladih odraslih posameznikov. Tako smo želeli z našo raziskavo na vzorcu mladih odraslih preučiti, ali samospoštovanje, zadovoljstvo s partnerskim odnosom in anksiozna navezanost statistično značilno napovedujejo različne dimenzije ljubosumja (kognitivno, čustveno in vedenjsko ljubosumje) ter ljubosumje na Facebooku. Poleg slednjega nas je zanimala še interakcija med anksiozno navezanostjo in trajanjem partnerskega odnosa pri napovedovanju različnih oblik ljubosumja, česar avtorji do sedaj še niso preverjali.

Metoda

Udeleženci

V raziskavi je sodelovalo 139 posameznikov, od tega 109 žensk (78,42 %) in 30 moških (21,58 %). Povprečna starost udeležencev je bila 22,19 leta ($SD = 2,48$), v razponu od 18 do 29 let. Udeleženci so se razlikovali glede na trenutni partnerski stan, in sicer je bilo trenutno v zvezi 119 udeležencev (85,61 %), vsi preostali udeleženci (14,39 %) pa so poročali o vsaj eni pretekli zvezi.

Pripomočki

Demografski podatki

Udeleženci raziskave so najprej odgovarjali na vprašanja, vezana na demografske podatke, in sicer na vprašanja o spolu, starosti, partnerskem

stanu in trajanju partnerske zveze. Pri tem so posamezniki, ki so bili v času sodelovanja v partnerskem odnosu, poročali o trajanju trenutnega partnerskega odnosa, posamezniki, ki v času sodelovanja niso bili v partnerskem odnosu, pa so odgovarjali na vprašanja, ki so se nanašala na njihov najdaljši pretekli partnerski odnos.

Rosenbergova lestvica samospoštovanja

Rosenbergova (1965) lestvica samospoštovanja (angl. *Rosenberg Self-Esteem Scale* – RSES) je samoocenjevalna lestvica, ki meri posameznikovo globalno samospoštovanje. Uporabili smo slovensko priredbo vprašalnika Tanje Lamovec (1994). Lestvica vključuje deset postavk; pet se jih nanaša na pozitivno, pet pa na negativno vrednotenje samega sebe. Medtem ko pri originalni verziji lestvice udeleženci pri vsaki postavki odgovarjajo s pomočjo štiristopenjske lestvice (0 – »močno se strinjam«, 3 – »sploh se ne strinjam«), so udeleženci v naši raziskavi odgovarjali na postavke s petstopenjsko Likertovo lestvico od 1 (»ni značilno«) do 5 (»zelo značilno«). Višje število točk na lestvici pomeni višje samospoštovanje. Primer postavke je: »Imam veliko dobrih lastnosti.« Andreja Avsec (2007) na slovenskem vzorcu poroča o koeficientu notranje skladnosti $\alpha = 0,81$.

Lestvica ocene partnerskega odnosa

Lestvica ocene partnerskega odnosa (angl. *The Relationship Assessment Scale* – RAS) (Hendrick 1988) je namenjena merjenju posameznikovega zadovoljstva s partnerskim odnosom. V naši raziskavi smo uporabili slovensko verzijo lestvice, ki smo jo po metodi prevoda in vzratnega prevoda prevedli sami. Lestvica je sestavljena iz sedmih postavk, na katere respondenti odgovarjajo s pomočjo petstopenjske Likertove lestvice, pri čemer 1 pomeni »nizko zadovoljstvo«, 5 pa »visoko zadovoljstvo«. Višji rezultat na lestvici pomeni višje zadovoljstvo s (trenutnim ali najdaljšim preteklim) partnerskim odnosom. Primer postavke je: »Kako ste na splošno zadovoljni z vašim partnerskim odnosom?« Graham, Kate J. Diebels in Zoe B. Barnow (2011) poročajo o Cronbachovem koeficientu zanesljivosti $\alpha = 0,86$.

Vprašalnik navezanosti v bližnjih odnosih

Vprašalnik navezanosti v bližnjih odnosih – revidirana verzija (angl. *The Experiences in Close Relationships Questionnaire – Revised* – ECR-R) (Fraley, Waller in Brennan 2000) je revidirana različica originalnega vprašalnika navezanosti v bližnjih odnosih Kelly A. Brennan, Catherine L.

Clark in Shaverja (1998), ki meri stile navezanosti v odraslosti. Vprašalnik zajema 36 postavk, na katere udeleženci odgovarjajo s pomočjo sedemstopenjske Likertove lestvice, pri čemer 1 pomeni »sploh se ne strinjam«, 4 »nevtralno«, 7 pa »popolnoma se strinjam«. Vprašalnik je razdeljen na dve podlestvici, in sicer na podlestvico izogibanja in podlestvico anksioznosti. Za namene naše raziskave je bila uporabljena zgolj dimenzija anksioznost, ki ocenjuje, v kolikšni meri so ljudje brezskrbni oziroma negotovi glede razpoložljivosti in odzivnosti romantičnih partnerjev. Na slednjo se navezuje prvih 18 postavk v vprašalniku. Primer postavke je: »Moje razmerje mi vzbuja veliko skrbi.« Pretekli avtorji poročajo, da Cronbachov koeficient zanesljivosti za dimenzijo anksioznost znaša $\alpha = 0,93$ (Sibley, Fischer in Liu 2005).

Multidimenzionalna lestvica ljubosumja

Multidimenzionalna lestvica ljubosumja (angl. *Multidimensional Jealousy Scale* – MJS) (Pfeiffer in Wong 1989) meri kognitivno, čustveno in vedenjsko ljubosumje. Sestavljena je iz 24 postavk, pri čemer je vsaka od treh dimenzij merjena z osmimi postavkami. Pri kognitivnem ljubosumju udeleženci s pomočjo sedemstopenjskega odgovornega formata odgovarjajo na vprašanje »Kako pogosto imate sledeče misli o X?«, pri čemer 1 pomeni »nikoli«, 7 pa »ves čas«. Primer postavke je: »Sumim, da X privlači nekdo drug.« Pri čustvenem ljubosumju posamezniki s pomočjo sedemstopenjske Likertove lestvice, pri čemer 1 pomeni »zelo zadovoljen«, 7 pa »zelo vznemirjen«, odgovarjajo na vprašanje »Kako bi se čustveno odzvali na naslednje situacije?« Primer postavke je: »X se spogleduje z osebo nasprotnega spola.« Pri dimenziji vedenjsko ljubosumje pa udeleženci odgovarjajo na vprašanje »Kako pogosto izvajate naslednja vedenja?«, in sicer s pomočjo sedemstopenjske Likertove lestvice, pri čemer 1 pomeni »nikoli«, 7 pa »ves čas«. Primer postavke je: »X sprašujem o njegovih/njenih telefonskih klicih.« Emily B. Russell in Helen C. Harton (2005) navajata koeficiente zanesljivosti $\alpha = 0,82$ za dimenzijo kognitivno ljubosumje, $\alpha = 0,90$ za dimenzijo čustveno ljubosumje in $\alpha = 0,81$ za dimenzijo vedenjsko ljubosumje.

Lestvica ljubosumja na Facebooku

Za namene svoje raziskave so Amy Muise, Emily Christofides in Desmarais (2009) razvili lestvico za merjenje ljubosumja na Facebooku (ang. *Facebook Jealousy Scale* – FJS) (Muise, Christofides in Desmarais 2009). Avtorji so v lestvico vključili seznam postavk, ki odražajo vidike Facebooka,

ki lahko prispevajo k romantičnemu ljubosumju. Postavke sprašujejo o tem, kako verjetno je, da se bo pojavilo določeno vedenje, vezane pa so na hipotetične odzive in ne na dejansko varanje. Lestvica obsega 26 postavk, na katere se odgovarja s pomočjo sedemstopenjske Likertove lestvice, pri čemer 1 pomeni »zelo neverjetno«, 7 pa »zelo verjetno«. Amy Muise, Emily Christofides in Desmarais (2009) navajajo Cronbachov koeficient zanesljivosti $\alpha = 0,96$. Za namene naše raziskave smo lestvico nekoliko preoblikovali, in sicer smo z vidika zastarelosti izločili pet postavk (npr. objavljane na zid na Facebooku). Tako naša končna verzija vprašalnika vključuje 21 postavk. Prav tako smo spremenili odgovorni format lestvice; namesto sedemstopenjske lestvice smo zavoljo lažjega odgovarjanja udeležencev uporabili petstopenjsko Likertovo lestvico, pri čemer 1 pomeni »neverjetno«, 5 pa »verjetno«. Primer postavke: »Postanem ljubosumen/-na, ko vidim, da je moj/-a partner/-ka na Facebooku dodal/-a neznano osebo nasprotnega spola.«

Postopek

Podatke za raziskavo smo zbirali v mesecu maju 2019. Za njihovo zbiranje smo uporabili kombinacijo različnih vprašalnikov v elektronski obliki, ki smo jih administrirali preko spletnega portala EnKlikAnketa – 1KA. Udeležence smo pridobivali preko strani Facebook, Instagram in Reddit ter preko elektronske pošte. Sodelovanje v raziskavi je bilo prostovoljno, udeležencem je bila zagotovljena anonimnost, pred začetkom reševanja pa so udeleženci izpolnili informirano soglasje. Izpolnjevanje vprašalnikov je v povprečju trajalo pet minut.

Statistične analize

Vse analize so bile opravljene s programom IBM SPSS Statistics 22. V prvem koraku smo preverili normalnost porazdelitve vključenih spremenljivk, za kar smo uporabili Shapiro-Wilkov test in koeficiente asimetričnosti ter sploščenosti. Kljub temu da je Shapiro-Wilkov test sugeriral, da se večina spremenljivk ne porazdeljuje normalno, koeficienti asimetričnosti in sploščenosti kažejo na približno normalno porazdeljenost vseh spremenljivk (koeficienti asimetričnosti in sploščenosti med -2 in $+2$) (George in Mallery 2010). Nato smo izračunali še deskriptivno statistiko vseh analiziranih spremenljivk, in sicer numeruse, povprečne vrednosti, standardne odklone ter korelacijske koeficiente med vsemi vključenimi spremenljivkami. Za preverjanje korelacij med spremenljivkami smo uporabili Pearsonov korelacijski koeficient.

Za preverjanje večine osrednjih hipotez smo izvedli hierarhične regresijske analize z metodo sočasne vključitve (angl. *enter*). Pred izvedbo osrednjih analiz smo preverili predpostavke za vsak posamičen model, nato pa izpeljali hierarhično regresijo za vsako odvisno spremenljivko posebej. Ob tem smo z uporabo dodatka *PROCESS MACRO* preverili tudi moderatorsko vlogo trajanja partnerske zveze v odnosu med anksiozno navezanostjo in različnimi oblikami ljubosumja.

Rezultati

Sledeče poglavje je razdeljeno na podpoglavja, in sicer smo najprej prikazali deskriptivno statistiko vseh analiziranih spremenljivk ter korelacije med slednjimi (preglednica 1), nato pa smo v nadaljnjih podpoglavjih prikazali rezultate, vezane na zastavljene hipoteze. Rezultati regresijskih analiz so prikazani tabelarično (preglednice 2 do 5), rezultati moderator-skih analiz pa tabelarično (preglednica 6) in grafično (sliki 1 in 2).

Deskriptivna statistika in korelacije med analiziranimi spremenljivkami

Iz preglednice 1 je razvidno, da med vsemi vidiki ljubosumja posamezniki doživljajo najvišje povprečne vrednosti čustvenega ter najnižje vrednosti vedenjskega ljubosumja. Rezultati nadalje razkrivajo, da se samospoštovanje izmed vseh vidikov ljubosumja najvišje in statistično značilno povezuje s kognitivnim ljubosumjem ter z ljubosumjem na Facebooku

Preglednica 1 Deskriptivna statistika in koeficienti povezanosti med preučevanimi spremenljivkami

	M	SD	TPO	SAM	AN	ZSPO	KL	ČL	VL	LFB
TPO	33,99	27,55	–							
SAM	3,92	0,70	–0,01	(0,90)						
AN	2,53	1,05	–0,08	–0,45**	(0,90)					
ZSPO	4,29	0,63	0,04	0,13	–0,49*	(0,92)				
KL	1,73	0,74	–0,11	–0,36**	0,64**	–0,41**	(0,91)			
ČL	4,80	1,19	–0,02	–0,03	0,19*	–0,07	0,18*	(0,89)		
VL	1,48	0,38	0,00	–0,04	0,33**	–0,26**	0,37**	0,14	(0,78)	
LFB	1,76	0,59	0,08	–0,20*	0,45**	–0,30**	0,55**	0,40**	0,49**	(0,93)

OPOMBE TPO – trajanje partnerskega odnosa (v mesecih); SAM – samospoštovanje; AN – anksiozna navezanost; ZSPO – zadovoljstvo s partnerskim odnosom; KL – kognitivno ljubosumje; ČL – čustveno ljubosumje; VL – vedenjsko ljubosumje; LFB – ljubosumje na Facebooku; * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; v diagonalah so prikazani Cronbachovi koeficienti alfa za naš vzorec.

(povezavi sta negativni), precej nižji pa sta korelaciji s čustvenim in z vedenjskim ljubosumjem. Anksiozna navezanost se prav tako izmed vseh vidikov ljubosumja najvišje povezuje s kognitivnim ljubosumjem, in sicer pozitivno, ob tem pa pozitivno (in statistično značilno) korelira tudi s preostalimi vidiki ljubosumja, pri čemer je povezava najnižja v primeru čustvenega ljubosumja.

Zadovoljstvo s partnerskim odnosom se izmed vseh vidikov ljubosumja najvišje povezuje s kognitivnim ljubosumjem, temu sledita povezavi z ljubosumjem na Facebooku in vedenjskim ljubosumjem (te povezave so statistično značilne). Vse povezave med zadovoljstvom s partnerskim odnosom in vidiki ljubosumja so negativne. V splošnem se je trajanje partnerske zveze izkazalo kot spremenljivka z najšibkejšimi korelacijami s preostalimi spremenljivkami.

Napovedniki različnih vidikov ljubosumja

Prvotno smo želeli preveriti, kako vključeni napovedniki napovedujejo kognitivno ljubosumje (hipoteze H1a, H2a in H3a), kar je prikazano v preglednici 2. Pri napovedovanju kognitivnega ljubosumja kontrolne spremenljivke (model 1) ne pojasnijo statistično značilnega deleža variance v kriteriju. Prav tako ni nobena izmed kontrolnih spremenljivk pomemben napovednik kognitivnega ljubosumja. Spremenljivke, dodane v drugem koraku (model 2), skupno pojasnijo statistično značilen delež variance v

Preglednica 2 Hierarhični regresijski model za napovedovanje kognitivnega ljubosumja

Korak/spremenljivke	Model 1		Model 2	
	<i>B</i>	β	<i>B</i>	β
1 Spol	-1,141	-0,079	-0,228	-0,016
Starost	-0,067	-0,028	0,127	0,053
Trajanje partnerskega odnosa	-0,018	-0,083	-0,016	-0,076
ΔR^2		0,018		
2 Samospoštovanje			-0,096	-0,114
Zadovoljstvo s partnerskim odnosom			-1,233	-0,131
Anksiozna navezanost			2,957	0,521**
ΔR^2				0,416**
R_2	0,018		0,434**	
<i>F</i> za spremembo v R^2	0,817		32,295**	

OPOMBE Koraki: 1 – kontrolne spremenljivke, 2 – napovedniki. * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$.

Preglednica 3 Hierarhični regresijski model za napovedovanje čustvenega ljubosumja

Korak/spremenljivke	Model 1		Model 2	
	<i>B</i>	β	<i>B</i>	β
1 Spol	1,241	0,054	1,259	0,055
Starost	-0,659	-0,172*	-0,591	-0,154
Trajanje partnerskega odnosa	0,006	0,018	0,010	0,030
ΔR^2		0,034		
2 Samospoštovanje			0,092	0,068
Zadovoljstvo s partnerskim odnosom			-0,281	-0,019
Anksiozna navezanost			1,947	0,214*
ΔR^2				0,034
R^2	0,034		0,068	
<i>F</i> za spremembo v R^2	1,591		1,584	

OPOMBE Koraki: 1 – kontrolne spremenljivke, 2 – napovedniki. * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$.

kriteriju. Pregled standardiziranih regresijskih uteži in pripadajočih vrednosti statistične značilnosti kaže, da le spremenljivka anksiozna navezanost statistično značilno napoveduje kognitivno ljubosumje (smer povezave je pozitivna).

Nadalje nas je zanimalo, kako vključeni napovedniki napovedujejo čustveno ljubosumje (hipoteze H1b, H2b, H3b) (preglednica 3). Pri napovedovanju čustvenega ljubosumja kontrolne spremenljivke (model 1) ne pojasnijo statistično značilnega deleža variance v kriteriju. Izmed vključenih kontrolnih spremenljivk je le starost pomemben napovednik čustvenega ljubosumja. Napovedniki, dodani v drugem koraku (model 2), skupno ne pojasnijo statistično značilnega deleža variance v kriteriju. Pregled standardiziranih regresijskih uteži in pripadajočih vrednosti statistične značilnosti kaže, da le spremenljivka anksiozna navezanost statistično značilno napoveduje čustveno ljubosumje. Smer povezave med slednjima je pozitivna.

Prav tako smo želeli preveriti, kako preučevani napovedniki napovedujejo vedenjsko ljubosumje (hipoteze H1c, H2c, H3c). Rezultati teh analiz so prikazani v preglednici 4. Pri napovedovanju vedenjskega ljubosumja kontrolne spremenljivke (model 1) ne pojasnijo statistično značilnega deleža variance v kriteriju. Prav tako ni nobena izmed kontrolnih spremenljivk pomemben napovednik vedenjskega ljubosumja. Spremenljivke, dodane v drugem koraku (model 2), skupno pojasnijo statistično značilen delež variance v kriteriju. Pregled standardiziranih regresijskih uteži in

Preglednica 4 Hierarhični regresijski model za napovedovanje vedenjskega ljubosumja

Korak/spremenljivke	Model 1		Model 2	
	<i>B</i>	β	<i>B</i>	β
1 Spol	0,670	0,092	0,848	0,117
Starost	-0,091	-0,075	-0,056	-0,046
Trajanje partnerskega odnosa	0,000	0,002	0,002	0,019
ΔR^2		0,016		
2 Samospoštovanje			0,046	0,108
Zadovoljstvo s partnerskim odnosom			-0,682	-0,143
Anksiozna navezanost			0,875	0,305**
ΔR^2				0,133**
R^2	0,016		0,149**	
<i>F</i> za spremembo v R^2	0,749		6,863**	

OPOMBE Koraki: 1 – kontrolne spremenljivke, 2 – napovedniki. * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$.

pripadajočih vrednosti statistične značilnosti kaže, da spremenljivko vedenjsko ljubosumje statistično značilno napoveduje le spremenljivka anksiozna navezanost. Smer povezave med njima je pozitivna.

Nadalje nas je v raziskavi zanimalo še, kako preučevani napovedniki prispevajo k ljubosumju na Facebooku (hipoteze H1d, H2d, H3d), zato smo ponovno izvedli hierarhično regresijsko analizo (preglednica 5). Pri na-

Preglednica 5 Hierarhični regresijski model za napovedovanje ljubosumja na Facebooku

Korak/spremenljivke	Model 1		Model 2	
	<i>B</i>	β	<i>B</i>	β
1 Spol	1,731	0,058	2,979	0,100
Starost	-0,628	-0,126	-0,367	-0,074
Trajanje partnerskega odnosa	0,046	0,103	0,051	0,114
ΔR^2		0,027		
2 Samospoštovanje			-0,019	-0,011
Zadovoljstvo s partnerskim odnosom			-2,438	-0,124
Anksiozna navezanost			4,579	0,389**
ΔR^2				0,214**
R^2	0,027		0,241**	
<i>F</i> za spremembo v R^2	1,248		12,387**	

OPOMBE Koraki: 1 – kontrolne spremenljivke, 2 – napovedniki. * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$.

povedovanju ljubosumja na Facebooku kontrolne spremenljivke (model 1) ne pojasnijo statistično značilnega deleža variance v kriteriju. Prav tako ni nobena izmed kontrolnih spremenljivk pomemben napovednik ljubosumja na Facebooku. Spremenljivke, dodane v drugem koraku (model 2), skupno pojasnijo statistično značilen delež variance v kriteriju. Pregled standardiziranih regresijskih uteži in pripadajočih vrednosti statistične značilnosti kaže, da je statistično značilen napovednik ljubosumja na Facebooku le spremenljivka anksiozna navezanost, smer povezave med slednjima pa je pozitivna.

Moderatorska vloga trajanja partnerskega odnosa v odnosu med anksiozno navezanostjo in vidiki ljubosumja

V raziskavi nas je ob napovednikih ljubosumja zanimalo tudi, ali je odnos med anksiozno navezanostjo in vidiki ljubosumja pri osebah, ki so v razmerju že dlje časa, različen od tistega pri osebah, ki so v razmerju razmeroma kratek čas (hipoteza H4). Tako smo v nadaljevanju izvedli moderatorske analize, v katere smo kot napovednik vključili anksiozno navezanost (ki se je v regresijskih analizah izkazala kot edini statistično značilen napovednik različnih vidikov ljubosumja), kot moderatorsko spremenljivko trajanje partnerskega odnosa, kot odvisne spremenljivke pa kognitivno, čustveno, vedenjsko ljubosumje in ljubosumje na Facebooku.

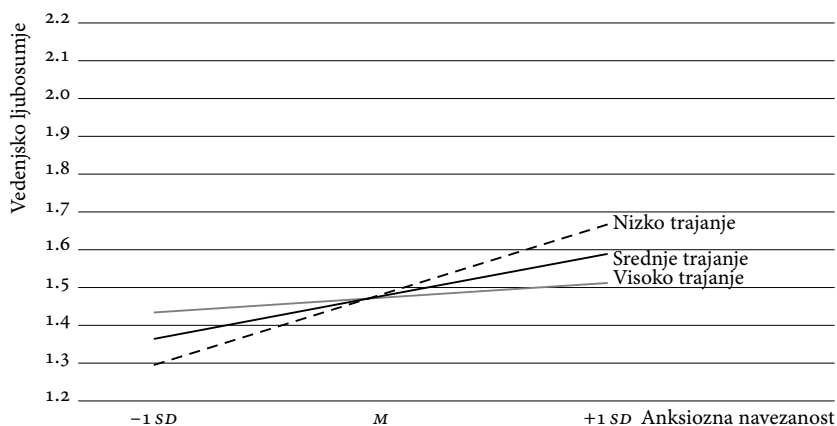
Iz rezultatov moderatorskih analiz (preglednica 6) je mogoče razbrati, da se je anksiozna navezanost ponovno izkazala kot statistično značilen napovednik vseh merjenih vidikov ljubosumja, na drugi strani pa trajanje partnerskega odnosa samo po sebi ne prispeva pomembnega deleža k pojasnjevanju ljubosumja. Osrednjega pomena za pričujoče analize so interakcije med anksiozno navezanostjo in trajanjem partnerskega odnosa, ki so statistično značilne le v primeru vedenjskega ljubosumja in ljubosumja na Facebooku. Obe statistično značilni interakciji sta dodatno razloženi v nadaljevanju.

Moderatorska vloga trajanja partnerskega odnosa v odnosu med anksiozno navezanostjo in vedenjskim ljubosumjem je prikazana na sliki 1. Pri osebah z nizkim trajanjem partnerskega odnosa je povezava med anksiozno navezanostjo in vedenjskim ljubosumjem pozitivna ter statistično značilna ($b = 0,178$, $SE B = 0,039$, $t = 4,529$, $p < 0,001^{**}$). Podoben odnos med anksiozno navezanostjo in vedenjskim ljubosumjem lahko opazimo tudi pri osebah s srednjim trajanjem partnerskega odnosa; povezava je v tem primeru nekoliko šibkejša, a še zmeraj statistično značilna ($b = 0,108$, $SE B = 0,029$, $t = 3,702$, $p < 0,001^{**}$). Nadalje pa pri osebah z

Preglednica 6 Moderatorska vloga trajanja partnerskega odnosa

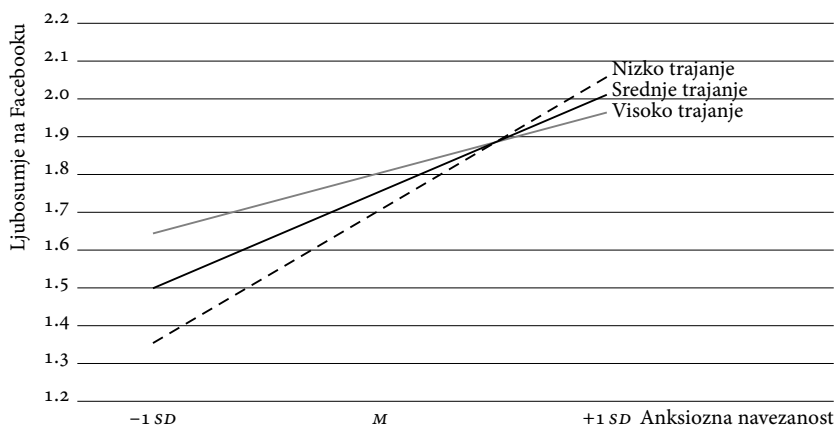
Spremenljivke	<i>b</i>	<i>SE B</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
(1) Konstanta	1,722	0,049	35,318	<0,001**
Anksiozna navezanost	0,437	0,047	9,240	<0,001**
Trajanje partnerskega odnosa	-0,002	0,002	-1,192	0,235
Anksiozna navezanost × trajanje part. odnosa	-0,003	0,002	-1,558	0,122
(2) Konstanta	4,785	0,100	47,835	<0,001**
Anksiozna navezanost	0,193	0,097	1,994	0,048*
Trajanje partnerskega odnosa	-0,001	0,004	-0,359	0,720
Anksiozna navezanost × trajanje part. odnosa	-0,005	0,004	-1,344	0,181
(3) Konstanta	1,477	0,030	49,294	<0,001**
Anksiozna navezanost	0,108	0,029	3,702	<0,001**
Trajanje partnerskega odnosa	0,000	0,001	-0,131	0,896
Anksiozna navezanost × trajanje part. odnosa	-0,003	0,001	-2,245	0,026*
(4) Konstanta	1,755	0,044	39,741	<0,001**
Anksiozna navezanost	0,245	0,043	5,710	<0,001**
Trajanje partnerskega odnosa	0,002	0,002	1,080	0,282
Anksiozna navezanost × trajanje part. odnosa	-0,003	0,002	-1,988	0,049*

OPOMBE * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$. Naslovi vrstic: (1) kognitivno ljubosumje ($R^2 = 0,419^{**}$), (2) čustveno ljubosumje ($R^2 = 0,048$), (3) vedenjsko ljubosumje ($R^2 = 0,139^{**}$), (4) ljubosumje na Facebooku ($R^2 = 0,238^{**}$).

Slika 1 Moderatorska vloga trajanja partnerskega odnosa: vedenjsko ljubosumje

visokim trajanjem partnerskega odnosa poveza med anksiozno navezanostjo in vedenjskim ljubosumjem ni več statistično značilna ($b = 0,037$, $SE B = 0,046$, $t = 0,812$, $p = 0,418$).

Slika 2 Moderatorska vloga trajanja partnerskega odnosa: ljubosumje na Facebooku

Slika 2 prikazuje še moderatorsko vlogo trajanja partnerskega odnosa v odnosu med anksiozno navezanostjo in ljubosumjem na Facebooku. Pri vseh treh ravneh moderatorske spremenljivke je povezava med anksiozno navezanostjo in ljubosumjem na Facebooku pozitivna ter statistično značilna, vendar je povezava najizrazitejša v primeru nizkega trajanja partnerskega odnosa ($b = 0,336$, $SE B = 0,058$, $t = 5,810$, $p < 0,001^{**}$), temu sledi srednje trajanje partnerskega odnosa ($b = 0,245$, $SE B = 0,043$, $t = 5,710$, $p < 0,001^{**}$), medtem ko je odnos najšibkejši v primeru visokega trajanja partnerskega odnosa ($b = 0,153$, $SE B = 0,068$, $t = 2,259$, $p = 0,025^{*}$).

Razprava

V pričujoči raziskavi smo želeli preveriti, ali imajo samospoštovanje, zadovoljstvo s partnerskim odnosom ter anksiozna navezanost pomembno vlogo pri napovedovanju ljubosumja tako v splošnem vsakdanjem kontekstu kot tudi v spletnem kontekstu ter kakšna je interakcija med anksiozno navezanostjo in trajanjem partnerskega odnosa pri napovedovanju različnih dimenzij ljubosumja ter ljubosumja na Facebooku.

V nasprotju z našimi predpostavkami smo ugotovili, da samospoštovanje ni statistično pomemben napovednik tradicionalnega in spletnega ljubosumja, zato smo hipotezo H1 v celoti ovrgli. Tako rezultati naše raziskave niso skladni z ugotovitvami večine drugih avtorjev, ki navajajo, da je samospoštovanje pomemben negativni napovednik ljubosumja (npr. Jaremko in Lindsey 1979; Stewart in Beatty 1985; Mead 1970 v Buunk 1982; Lobsenz 1977 v Buunk 1982; Tov-Ruach 1980 v Kernis 2003), se pa skladajo

z ugotovitvami nekaterih drugih avtorjev, ki niso našli statistično značilne povezave med samospoštovanjem in ljubosumjem (npr. Shettel-Neuber, Bryson in Young 1978; White 1981a) ali pa so našli le nizke negativne korelacije med omenjenima spremenljivkama (npr. De Mojà 1986; Tipton idr. 1978). Rezultati naše raziskave kažejo na potrebo po dodatnih študijah, ki bi preučevale odnos med samospoštovanjem in tradicionalnim ter spletnim ljubosumjem, saj bi naše ugotovitve potencialno lahko pripisali specifikam vzorca.

Nadalje smo ugotovili, da zadovoljstvo s partnerskim odnosom ni statistično pomemben napovednik nobenega vidika ljubosumja, zato smo tudi hipotezo H₂ v celoti ovrgli. Kljub temu dobljeni rezultati nakazujejo pričakovano negativno smer odnosa. Rezultati so tako deloma skladni z ugotovitvami nekaterih drugih raziskav, ki so preučevale povezanost med zadovoljstvom s partnerskim odnosom in ljubosumjem (npr. Bevan 2008; Dainton in Gross 2008; Mattingly, Whitson in Mattingly 2012). Najvišja povezanost zadovoljstva s partnerskim odnosom se je pokazala s kognitivnim ljubosumjem, najnižja oziroma ničelna pa s čustvenim ljubosumjem. Najvišjo povezanost zadovoljstva s kognitivnim ljubosumjem bi morda lahko pripisali teoretični povezanosti med njima, saj gre pri obeh konstruktih za kognitivno oceno, v prvem primeru kognitivno oceno kakovosti razmerja, v drugem pa kognitivno oceno grožnje (Mattingly, Whitson in Mattingly 2012). Ugotovitev, da zadovoljstvo s partnerskim odnosom ni pomemben napovednik čustvenega ljubosumja, pa je skladna z ugotovitvami Sidelingerja in Melanie Booth-Butterfield (2007), ki prav tako nista našla statistično pomembne povezanosti med slednjima.

V raziskavi smo preverjali še vlogo anksiozne navezanosti pri napovedovanju tradicionalnega in spletnega ljubosumja ter ugotovili, da je anksiozna navezanost statistično pomemben napovednik vseh treh dimenzij ljubosumja ter ljubosumja na Facebooku, zato smo hipotezo H₃ v celoti potrdili. Povezanost anksiozne navezanosti z vsemi vidiki ljubosumja je pozitivna; posamezniki z višjo stopnjo anksiozne navezanosti se soočajo z višjimi stopnjami kognitivnega, čustvenega in vedenjskega ljubosumja ter ljubosumja na Facebooku. Dobljeni rezultati so skladni z ugotovitvami številnih drugih raziskav, ki so prav tako preučevale odnos med anksiozno navezanostjo in tradicionalnim ljubosumjem (npr. Guerrero 1998; Sharpsteen in Kirkpatrick 1997; White in Mullen 1989) ter spletnim ljubosumjem (npr. Marshall idr. 2012; Miller idr. 2014). Na podlagi naših rezultatov tako lahko sklepamo, da so posamezniki z višjimi stopnjami anksiozne navezanosti bolj sumničavi in imajo več skrbi, da

jih bo partner zapustil zaradi koga drugega (Guerrero 1998), se na situacije, ki vzbujajo ljubosumje, odzivajo s povišano stopnjo strahu, žalosti in jeze (Leak, Gardner in Parsons 1998 v Miller idr. 2014; Sharpsteen in Kirkpatrick 1997) ter v večji meri spremljajo in nadzorujejo vedenje svojega partnerja (Guerrera idr. 1995; Guerrero 1998). Prav tako se zdi, da višje anksiozno navezane osebe tovrstna nadzorovalna vedenja prenašajo tudi v virtualno sfero, ki s svojimi značilnostmi ponuja še dodaten obseg priložnosti za nezaupljivost in posledično ljubosumje (Miller idr. 2014). Naše rezultate, ki so bili pridobljeni na vzorcu mladih odraslih posameznikov, je mogoče povezati tudi z ugotovitvami avtorjev Bisson in Levine (2009 v Miller idr. 2014) ter Eglund, Spitzberg in Zormeier (1996 v Miller idr. 2014), ki navajajo, da je ljubosumje na sso posebej izrazito prav pri tej ciljni skupini.

Nazadnje smo z dodatnimi moderatorskimi analizami preverili še, ali je vloga anksiozne navezanosti pri napovedovanju različnih oblik ljubosumja odvisna od trajanja partnerskega odnosa. Ugotovili smo, da to drži v primeru napovedovanja vedenjskega ljubosumja in ljubosumja na Facebooku, ne pa v primeru napovedovanja kognitivnega in čustvenega ljubosumja. V skladu s tem smo potrdili podhipotezi H4b in H4c in zavrnil podhipotezo H4a. Naše ugotovitve so tako relativno skladne z raziskavo Lindsey M. Rodriguez idr. (2015), v kateri avtorji poročajo o moderatorskem učinku zaupanja partnerju pri napovedovanju čustvenega in vedenjskega ljubosumja. Rezultati prav tako sovpadajo z ugotovitvami Melameda (1991) o tem, da trajanje partnerskega odnosa moderira povezavo med samospoštovanjem in ljubosumjem na tak način, da je povezava med slednjima močnejša v primeru krajše dolžine razmerja. V našem primeru se zdi, da negativen model sebe in drugih, ki je značilen za anksiozno navezanost (Bartholomew in Horowitz 1991), ne glede na trajanje odnosa ostane osnovna prizma, skozi katero mladi odrasli dojemajo svet. Vendar pa trajanje partnerskega odnosa, kot ena od ključnih lastnosti razmerja, pomembno prispeva k temu, ali bo tovrstno dojemanje sebe in drugih dejansko vodilo do bolj vedenjskih manifestacij ljubosumja, kot je, denimo, detektivsko zalezovanje v vsakdanjem in virtualnem okolju. V kratkotrajnih zvezah (za katere je značilna nižja raven intimnosti in predanosti med partnerjema) (Sorokowski idr. 2020) je namreč povezava med anksiozno navezanostjo in vedenjskim ljubosumjem ter ljubosumjem na Facebooku izrazito pozitivna, v primeru daljših zvez pa je ta povezava znatno šibkejša ali pa celo ni več statistično pomembna. Da bi izločili alternativne razlage in modele (npr. možnost, da anksiozna

navezanost in ljubosumje pomembno določata trajanje razmerja), bi v prihodnje sicer tovrstne predpostavke veljalo preveriti še z vzdolžno raziskavo.

Pomanjkljivosti raziskave, ideje za prihodnje raziskave in uporabna vrednost

Naša raziskava ima nekaj pomanjkljivosti. Kot prvo pomanjkljivost naj navedemo, da je naš vzorec nereprezentativen, saj je bila večina udeležencev ženskega spola. Naslednja pomanjkljivost je vezana na način zbiranja podatkov, saj smo slednje zbirali v spletni obliki in tako nismo imeli nadzora nad izpolnjevanjem, zaradi česar je možno, da navodila za vse udeležence niso bila dovolj jasna, prav tako pa je lahko prišlo do njihove napačne interpretacije. Pojavljajo se tudi vprašanja glede resnosti pristopa udeležencev k izpolnjevanju vprašalnikov, saj je bil vzorec za raziskavo izbran popolnoma naključno. Nadalje je treba pri interpretaciji rezultatov upoštevati, da ti temeljijo na samoporočanju in da odgovori ne odražajo nujno dejanskih lastnosti oziroma vedenja udeleženca. Prav tako ne moremo izločiti možnosti, da so udeleženci na postavke odgovarjali socialno zaželeno, saj gre za tematiko, ki ima v splošnem negativno konotacijo, zaradi česar obstaja možnost, da so se posamezniki želeli prikazati v boljši luči. Prav tako lahko glede na značilnosti preučevanega področja sklepamo tudi, da se tisti, ki v resnici doživljajo največ ljubosumja, za sodelovanje v raziskavi sploh niso odločili. Dodatna metodološka pomanjkljivost naše raziskave je, da smo uporabili vprašalnike, ki smo jih prevedli sami in za zdaj še niso bili ustrezno validirani v slovenskem jeziku.

V prihodnje raziskave bi lahko vključili še druga popularna sso, npr. Instagram in Snapchat, ki bi morda lahko še izraziteje izzvala ljubosumje, saj v nasprotju s Facebookom, kjer so objave in sporočila trajno dostopna, ponujata možnosti za manj obstojno in še zasebnejšo komunikacijo. Prav tako bi bilo v nadaljnje raziskave zanimivo vključiti še partnerje udeležencev, da bi tako lahko primerjali njihove ocene partnerjevega ljubosumja in udeleženčeve ocene svojega ljubosumja. Dobro bi bilo upoštevati tudi čas oziroma intenzivnost uporabe sso (npr. ali se čas, ki ga posameznik preživi na sso, povezuje z njegovim ljubosumjem, in ali čas, ki ga njihovi partnerji preživijo na različnih sso, prispeva k posameznikovi izkušnji ljubosumja). Nadalje bi lahko preverili, ali pri posameznikih, ki sami ne uporabljajo sso (kljub temu, da jih partner uporablja), slednja vzbujajo manj ljubosumja kot pa pri tistih, ki jih uporabljajo tudi sami. Dobro bi

bilo tudi natančneje preveriti, katere vsebine oziroma kakšen kontekst na sso vzbuja največ ljubosumja.

Do sedaj je bilo izvedenih malo raziskav, ki bi preučevale dejavnike, ki prispevajo k posameznim oblikam ljubosumja ter k ljubosumju na sso, ta vrzel pa je še posebej prisotna na slovenskih tleh. Prav tako dosedanja literatura še ni preverjala interakcije med anksiozno navezanostjo in trajanjem partnerskega odnosa pri napovedovanju ljubosumja. S pričujočo raziskavo smo tako prispevali k razumevanju povezave med tradicionalnim in spletnim ljubosumjem ter bolj poglobljenemu odkrivanju dejavnikov tradicionalnega in spletnega ljubosumja. Opozorili smo na naraščajočo priljubljenost sso in na posledice, ki jih le-ta lahko imajo na romantične odnose.

Prepoznavanje osnovnih mehanizmov občutkov in izkušnje ljubosumja lahko pomaga razviti učinkovitejše strategije upravljanja slednjih ter odpraviti negativne učinke ljubosumja, ki se pojavljajo v okviru romantičnih odnosov. Ugotovitve naše raziskave so lahko v prvi vrsti uporabne za vsakega posameznika, ki v vsakdanjem življenju doživlja ljubosumje, saj mu lahko olajšajo razumevanje, zakaj pri njem do tovrstne izkušnje sploh prihaja. Naše ugotovitve poudarjajo tudi potrebo po oznanjanju negativnih posledic v partnerskih odnosih, ki so lahko povezane z uporabo sso (vključno z ljubosumjem), saj bi lahko na ta način spodbujali bolj zdrave in enakopravne odnose med mladimi. Poleg tega je dobljene ugotovitve v splošnem mogoče uporabiti v partnerski terapiji, ker lahko ob poznavanju dejavnikov, ki prispevajo k ljubosumju, slednjega tudi zmanjšujemo.

Literatura

- Alhabash, Saleem, in Mengyan Ma. 2017. »A Tale of Four Platforms: Motivations and Uses of Facebook, Twitter, Instagram, and Snapchat among College Students?« *Social Media + Society* 3 (1): 205630511769154. <https://doi.org/10.1177/2056305117691544>.
- Avsec, Andreja. 2007. »Lestvica samospoštovanja RSES.« V *Psihodiagnostika osebnosti*, ur. Andreja Avsec, 103–110. Ljubljana: Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani, Oddelek za psihologijo.
- Bartholomew, Kim. 1990. »Avoidance of Intimacy: An Attachment Perspective.« *Journal of Social and Personal Relationships* 7 (2): 147–178.
- Bartholomew, Kim, in Leonard M. Horowitz. 1991. »Attachment Styles among Young Adults: A Test of a Four-Category Model.« *Journal of Personality and Social Psychology* 61 (2): 226–244.
- Bernhard, K. F. 1986. *Jealousy, Its Nature and Treatment*. Springfield, IL: Charles C. Thomas.
- Bevan, Jennifer L. 2008. »Experiencing and Communicating Romantic Jealo-

- usy: Questioning the Investment Model.« *Southern Communication Journal* 73 (1): 37–41.
- Bisson, M. A., in T. R. Levine. (2009). »Negotiating a Friends with Benefits Relationship.« *Archives of Sexual Behavior* 38 (1): 66–73.
- Boyd, Danah M., in Nicole B. Ellison. 2007. »Social Network Sites: Definition, History and Scholarship.« *Journal of Computer-Mediated Communication* 13 (1): 210–230.
- Brennan, Kelly A., Catherine L. Clark in Phillip R. Shaver. 1998. »Self-Report Measurement of Adult Attachment: An Integrative Overview.« *V Attachment Theory and Close Relationships*, ur. Jeffrey A. Simpson in W. Steven Rholes, 46–76. New York: Guilford.
- Buunk, Bram. 1982. »Anticipated Sexual Jealousy.« *Personality and Social Psychology Bulletin* 8 (2): 310–316.
- Cotten, S. R., B. McCullough in R. Adams, R. 2011. »Technological Influences on Social Ties Across the Lifespan.« *V Handbook of Lifespan Psychology*, ur. K. L. Fingerman, C. Berg, J. Smith in T. C. Antonucci, 647–671. New York: Springer.
- Coyne, Sarah M., Laura M. Padilla-Walker in Emily Howard. 2013. »Emerging in a Digital World.« *Emerging Adulthood* 1 (2): 125–137.
- Dainton, Marianne, in Jamie Gross. 2008. »The Use of Negative Behaviors to Maintain Relationships.« *Communication Research Reports* 25 (3): 179–191.
- Dandurand, Cathy, in Marie-France Lafontaine. 2014. »Jealousy and Couple Satisfaction: A Romantic Attachment Perspective.« *Marriage and Family Review* 50 (2): 154–173.
- De Mojà, Carmelo A. 1986. »Anxiety, Self-Confidence, Jealousy, and Romantic Attitudes toward Love in Italian Undergraduates.« *Psychological Reports* 58 (1): 138–138.
- Egland, K. L., B. H. Spitzberg in M. M. Zormeier. 1996. »Flirtation and Conversational Competence in Cross-Sex Platonic and Romantic Relationships.« *Communication Reports* 9 (2): 105–117.
- Elphinston, Rachel A., in Patricia Noller. 2011. »Time to Face It! Facebook intrusion and the Implications for Romantic Jealousy and Relationship Satisfaction.« *Cyberpsychology, Behavior and Social Networking* 14 (11): 631–635.
- Elphinston, Rachel A., Judith A. Feeney, Patricia Noller, Jason P. Connor in Jennifer Fitzgerald. 2013. »Romantic Jealousy and Relationship Satisfaction: The Costs of Rumination.« *Western Journal of Communication* 77 (3): 293–304.
- Fraley, R. Chris, Niels G. Waller in Kelly A. Brennan. 2000. »An Item Response Theory Analysis of Self-Report Measures of Adult Attachment.« *Journal of Personality and Social Psychology* 78 (2): 350–365.
- George, Darren, in Paul Mallery. 2010. *SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference 17.0 Update*. 10. izd. Boston: Pearson.
- Graham, James M., Kate J. Diebels in Zoe B. Barnow. 2011. »The Reliability of Relationship Satisfaction: A Reliability Generalization Meta-Analysis.« *Journal of Family Psychology* 25 (1): 39–48.
- Guadagno, Rosanna E., in Brad J. Sagarin. 2010. »Sex Differences in Response

- to Jealousy: An Evolutionary Perspective on Online Infidelity.« *Journal of Applied Social Psychology* 40 (10): 2636–2655.
- Guerrero, Laura K. 1998. »Attachment-Style Differences in the Experience and Expression of Romantic Jealousy.« *Personal Relationships* 5 (3): 273–291.
- Guerrero, Laura K., in Sylvie V. Eloy. 1992. »Relationship Satisfaction and Jealousy across Marital Types.« *Communication Reports* 5 (1): 23–41.
- Guerrero, Laura K., Peter A. Andersen, Peter F. Jorgensen, Brian Spitzberg in Sylvie V. Eloy. 1995. »Coping with the Green-Eyed Monster: Conceptualizing and Measuring Communicative Responses to Romantic Jealousy.« *Western Journal of Communication* 59 (4): 270–304.
- Guerrero, Laura K., Sylvie V. Eloy in Alisa I. Wabnick. 1993. »Linking Maintenance Strategies to Relationship Development and Disengagement: A Reconceptualization.« *Journal of Social and Personal Relationships* 10 (2): 273–283.
- Hansen, Gary L. 1983. »Marital Satisfaction and Jealousy among Men.« *Psychological Reports* 52 (2): 363–366.
- Hazan, Cindy, in Phillip Shaver. 1987. »Romantic Love Conceptualized as an Attachment Process.« *Journal of Personality and Social Psychology* 52 (3): 511–524.
- Hendrick, Susan S. 1988. »A Generic Measure of Relationship Satisfaction.« *Journal of Marriage and the Family* 50 (1): 93–98.
- Jaremko, Matt E., in Roxanne Lindsey. 1979. »Stress-Coping Abilities of Individuals High and Low in Jealousy.« *Psychological Reports* 44 (2): 547–553.
- Kernis, Michael H. 2003. »Toward a Conceptualization of Optimal Self-Esteem.« *Psychological Inquiry* 14 (1): 1–26.
- Knobloch, Leanne K., Denise Haunani Solomon in Michael G. Cruz. 2001. »The Role of Relationship Development and Attachment in the Experience of Romantic Jealousy.« *Personal Relationships* 8 (2): 205–224.
- Kobal Grum, Darja. 2001. *Temeljni vidiki samopodobe*. Ljubljana: Pedagoški inštitut.
- Lamovec, Tanja. 1994. *Psihodiagnostika osebnosti*. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za psihologijo.
- Lazarus, R. S., in B. N. Lazarus. 1994. *Passion and Reason: Making Sense of Our Emotions*. Oxford: Oxford University Press.
- Leak, G. K., L. E. Gardner in C. J. Parsons. 1998. »Jealousy and Romantic Attachment: A Replication and Extension.« *Representative Research in Social Psychology* 22, 21–27.
- Lenhart, A. 2015. »Teens, Social Media, and Technology Overview.« Pew Research Center, 9. april. <http://www.pewinternet.org/2015/04/09/teens-social-media-technology-2015/>
- Lobsenz, N. M. 1977. *Taming the Green-Eyed Monster*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Marshall, Tara C., Kathrine Bejanyan, Gaia Di Castro in Ruth A. Lee. 2012. »Attachment Styles as Predictors of Facebook-Related Jealousy and Surveillance in Romantic Relationships.« *Personal Relationships* 20 (1): 1–22.
- Mattingly, Brent A., Diane Whitson in Melinda J. B. Mattingly. 2012. »Deve-

- lopment of the Romantic Jealousy-Induction Scale and the Motives for Inducing Romantic Jealousy Scale.« *Current Psychology* 31 (3): 263–281.
- Mattson, Richard E., Ronald D. Rogge, Matthew D. Johnson, Elizabeth K. B. Davidson in Frank D. Fincham. 2013. »The Positive and Negative Semantic Dimensions of Relationship Satisfaction.« *Personal Relationships* 20 (2): 328–355.
- Mead, M. 1970. »Children and Ritual in Bali.« V *Traditional Balinese culture*, ur. J. Belo, 198–211. New York: Columbia University Press.
- Melamed, Tuvia. 1991. »Individual Differences in Romantic Jealousy: The Moderating Effect of Relationship Characteristics.« *European Journal of Social Psychology* 21 (5): 455–461.
- Miller, Michael J., Amanda Denes, Brianna Diaz in Ross Buck. 2014. »Attachment Style Predicts Jealous Reactions to Viewing Touch between a Romantic Partner and Close Friend: Implications for Internet Social Communication.« *Journal of Nonverbal Behavior* 38 (4): 451–476.
- Muise Amy, Emily Christofides in Serge Desmarais. 2009. »More Information than You Ever Wanted: Does Facebook Bring Out the Green-Eyed Monster of Jealousy?« *CyberPsychology and Behavior* 12 (4): 441–444.
- Palfrey, John, in Urs Gasser. 2008. *Born Digital: Understanding the First Generation of Digital Natives*. New York: Basic Books.
- Pfeiffer, Susan M., in Paul T. P. Wong. 1989. »Multidimensional Jealousy.« *Journal of Social and Personal Relationships* 6 (2): 181–196.
- Radecki Bush, Catherine, Joseph P. Bush in Joyce Jennings. 1988. »Effects of Jealousy Threats on Relationship Perceptions and Emotions.« *Journal of Social and Personal Relationships* 5 (3): 285–303.
- Radecki Bush, Catherine, Albert D. Farrell in Joseph P. Bush. 1993. »Predicting Jealous Responses: The Influence of Adult Attachment and Depression on Threat Appraisal.« *Journal of Social and Personal Relationships* 10 (4): 569–588.
- Rodriguez, Lindsey M., Angelo M. Dibello, Camilla S. Overup in Clayton Neighbors. 2015. »The Price of Distrust: Trust, Anxious Attachment, Jealousy, and Partner Abuse.« *Partner Abuse* 6 (3): 298–319.
- Rosenberg, Morris. 1965. *Society and the Adolescent Self-Image*. Princeton: Princeton University Press.
- Russell, Emily B., in Helen C. Harton. 2005. »The 'Other Factors': Using Individual and Relationship Characteristics to Predict Sexual and Emotional Jealousy.« *Current Psychology* 24 (4): 242–257.
- Shafer, Kevin, Todd M. Jensen in Jeffry H. Larson. 2012. »Relationship Effort, Satisfaction, and Stability: Differences across Union Type.« *Journal of Marital and Family Therapy* 40 (2): 212–232.
- Sharpsteen, Don J., in Lee A. Kirkpatrick. 1997. »Romantic Jealousy and Adult Romantic Attachment.« *Journal of Personality and Social Psychology* 72 (3): 627–640.
- Shaver, P. R., in C. Hazan. (1993). »Adult Romantic Attachment: Theory and Evidence.« V *Advances in Personal Relationship*, ur. D. Perlman in W. H. Jones, 29–70. London: Jessica Kingsley.

- Shettel-Neuber, Joyce, Jeff B. Bryson in Leanne E. Young. 1978. »Physical Attractiveness of the 'Other Person' and Jealousy.« *Personality and Social Psychology Bulletin* 4 (4): 612–615.
- Sibley, Chris G., Ronald Fischer in James H. Liu. 2005. »Reliability and Validity of the Revised Experiences in Close Relationships (ECR-R) Self-Report Measure of Adult Romantic Attachment.« *Personality and Social Psychology Bulletin* 31 (11): 1524–1536.
- Sideling, Robert J., in Melanie Booth-Butterfield. 2007. »Mate Value Discrepancy as Predictor of Forgiveness and Jealousy in Romantic Relationships.« *Communication Quarterly* 55 (2): 207–223.
- Sorokowski, Piotr, Agnieszka Sorokowska, Maciej Karwowski, Agata Groyecka, Toivo Aavik, Grace Akello, Charlotte Alm, Naumana Amjad, Afifa Anjum, Kelly Asao idr. 2020. »Universality of the Triangular Theory of Love: Adaptation and Psychometric Properties of the Triangular Love Scale in 25 Countries.« *The Journal of Sex Research* 58 (1): 106–115.
- Sternberg, Robert J. 1986. »A Triangular Theory of Love.« *Psychological Review* 3 (2): 119–135.
- Stewart, Robert A., in Michael J. Beatty. 1985. »Jealousy and Self-Esteem.« *Perceptual and Motor Skills* 60 (1): 153–154.
- Tipton, Robert M., Cynthia S. Benedictson, John Mahoney in John J. Hartnett. 1978. »Development of a Scale for Assessment of Jealousy.« *Psychological Reports* 42 (3): 1217–1218.
- Tov-Ruach, Leila. 1980. »Jealousy, Attention and Loss.« V *Explaining Emotions*, ur. A. O. Rorty, 465–488. Berkeley: University of California Press.
- White, Gregory L. 1981a. »Jealousy and Partner's Perceived Motives for Attraction to a Rival.« *Social Psychology Quarterly* 44 (1): 24–30.
- . 1981b. »Some Correlates of Romantic Jealousy.« *Journal Of Personality* 49 (2): 129–147.
- White, Gregory L., in Paul E. Mullen. 1989. *Jealousy: Theory, Research, and Clinical Strategies*. New York: Guilford.
- Yacoub, Christine, John Spoede, Ruth Cutting in Darby Hawley. 2018. »The Impact of Social Media on Romantic Relationships.« *Journal of Education and Social Development* 2 (2): 53–58.